GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 22262
שם התלמיד/ה: _____

היסטוריה

שאלון 22262 (אקסטרניים, בית שני)

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה פרק אחד ובו ארבע שאלות.
יש לענות על שתי שאלות.
מן השאלות שתבחרו לענות עליהן, חובה לבחור לפחות בשאלה אחת שיש בה מקור.
(2×50) – סך הכול – 100 נקודות.
שימו לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם אינם חייבים לבחור בשאלה שיש בה מקור.
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. המלצה לחלוקת זמן: כ־40 דקות לכל שאלה.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

בית שני – מעם מקדש לעם הספר

ענו על שתיים מן השאלות 1–4 (לכל שאלה – 50 נקודות).
מן השאלות שתבחרו לענות עליהן, חובה לבחור לפחות בשאלה אחת שיש בה מקור.

1. הממלכה החשמונאית

(50 נקודות)

א. הציגו שלושה שינויים שחלו בממלכה החשמונאית בתחום הטריטוריאלי ובתחום הדמוגרפי (שינוי אחד לפחות בכל תחום).
הסבירו שתי סיבות לשינויים אלה.

(20 נקודות)

ב. – הסבירו את המניעים של השליטים החשמונאים לאמץ את התרבות ההלניסטית, והביאו שלוש דוגמאות לתופעה זו.
– הציגו שני מניעים להתנגדות בחברה היהודית לאימוץ התרבות ההלניסטית.

(30 נקודות)

2. מקור – דרכי השלטון הרומי, הורדוס

(50 נקודות)
(ראו בנספח: לפניכם קטע מקור מן הספר "קדמוניות היהודים" מאת יוסף בן מתתיהו. בקטע מתואר אירוע שהתרחש בשנה הראשונה לשלטון המלך הורדוס ביהודה.)

א. הציגו שלושה הבדלים בין שתי דרכי השלטון הרומי – השלטון העקיף והשלטון הישיר, על פי התבחינים האלה:
מאפייני השליט, תפקידים וסמכויות, המניעים של רומא לבחירה בדרך השלטון.

(22 נקודות)

ב. לפניכם קטע מקור מן הספר "קדמוניות היהודים" מאת יוסף בן מתתיהו. בקטע מתואר אירוע שהתרחש בשנה הראשונה לשלטון המלך הורדוס ביהודה.
להורדוס היה יחס מורכב כלפי בית חשמונאי.
– הסבירו שתי סיבות ליחס זה: סיבה אחת שבאה לידי ביטוי בקטע המקור, וסיבה אחת נוספת.
– הדגימו את המורכבות של יחס זה באמצעות הצגת שתי דרכי פעולה שנקט הורדוס כלפי בית חשמונאי: דרך אחת שבאה לידי ביטוי בקטע המקור, ודרך אחת נוספת.

(28 נקודות)

3. בין ייאוש לבנייה

(50 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. הציגו את תוצאות המרד הגדול בתחום הדמוגרפי ובתחום הכלכלי, והסבירו את הסכנה שנשקפה לעם היהודי בעקבות התוצאות האלה.

(20 נקודות)

ב. יש הטוענים כי האומה היהודית התאוששה מן החורבן בזכות פעולתם המהירה והנועזת של חכמי דור יבנה.

הסבירו טענה זו, ובססו אותה על שלוש דוגמאות מן התחום הארגוני ומן התחום הדתי (דוגמה אחת לפחות מכל תחום).

(30 נקודות)

4. מקור – המרד הגדול ומרד בר כוכבא

(50 נקודות)

(ראו בנספח: לפניכם קטע מאת ההיסטוריון שמעון אפלבאום. הקטע עוסק במרד בר כוכבא.)

א. הסבירו שלוש סיבות לפרוץ המרד הגדול: שתי סיבות שקשורות להתנהלות הנציבים הרומיים וסיבה אחת שקשורה לתהליכים שהתרחשו בחברה היהודית.

(24 נקודות)

ב. לפניכם קטע מאת ההיסטוריון שמעון אפלבאום. הקטע עוסק במרד בר כוכבא.

יש מחלוקת בין היסטוריונים אם היציאה למרד בר כוכבא הייתה מוצדקת.

– על פי קטע המקור, הסבירו את הטיעון (טענה ונימוק) של אפלבאום במחלוקת זו.

– על פי מה שלמדתם הציגו טענה נגדית, ונמקו אותה באמצעות שתי עובדות היסטוריות.

(26 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

נספח – המקורות

לפניכם קטע מקור מן הספר "קדמוניות היהודים" מאת יוסף בן מתתיהו. בקטע מתואר אירוע שהתרחש בשנה הראשונה לשלטון המלך הורדוס ביהודה.

וחג הסוכות התקרב. [...] כשעלה הבחור אריסטובולוס [החשמונאי] בן השבע עשרה על המזבח, לפי החוק, להקריב את הקורבנות, והוא לבוש בבגדי הכוהנים הגדולים, ועשה את עבודת הקודש, יפה וגבה קומה יותר מכפי גילו, ומדמותו נשקפת במידה רבה גדולת משפחתו - עבר את ההמון גל של חיבה אליו, וזֵכר מעשי אבותיו עמד לפניהם [...] והיו שמחים ונרגשים כאחד, קראו אליו ברכות, כך שחיבת ההמונים כלפיו נעשתה גלויה לעין. [...] למראה כל אלה החליט הורדוס להוציא לפועל את המזימה שזמם על הנער [אריסטובולוס]. כשעבר החג הם התארחו אצל אלכסנדרה [החשמונאית] ביריחו. [...] מאחר שמזג האוויר במקום היה חם מדי, התאספו כולם ועמדו ליד הבריכות הגדולות שהיו סביב החצר וציננו עצמם בחום הלוהט של צוהרי היום. [...] הורדוס ציווה על חבריו שיטבילו את אריסטובולוס בבריכה בזמן שהחשכה יורדת, כאילו בדרך משחק, והם לא הרפו ממנו עד שחנקוהו לגמרי. כך נרצח אריסטובולוס.

(מעובד על פי, י' בן מתתיהו, קדמוניות היהודים [תרגום: א' שליט], כרך שלישי, ספר חמישה־עשר, סעיפים 50–56, מוסד ביאליק, עמ' 167–168)

לפניכם קטע מאת ההיסטוריון שמעון אפלבאום. הקטע עוסק במרד בר כוכבא.

עוד בראשית שלטונו החליט אדריאנוס, כנראה בהשפעת מרד התפוצות בימי טריאנוס, ששוב לא ניתן להשלים בין קיום הקיסרות ובין קיום דתו של עם ישראל בארצו שלו. עוד בשנת 120 החלה מערכה הולכת וגוברת להתשת היהדות בארץ־ישראל, וזו התנהלה לאחר מכן במקביל למסע תעמולה נמרץ בכל הפרובינקיות המזרחיות להאלהה עצמית של הקיסר ולהחייאה מאורגנת של התרבות הדתית ההלניסטית, שאדריאנוס היה פטרונה [היוזם] הפעיל [...]. מסע זה הגיע לשיאו עם הפיכת ירושלים לעיר אלילית, בלוויית לחץ גדל והולך שכוון להחניק את המצוות והאמונה היהודיות. הברירה שהועמדה בפני האומה היהודית הייתה בין כליה לאומית [אובדן לאומי] במולדתה לבין התנגדות. בהעדיפם דרך שהיה בה משום שמירת הכבוד והקיום העצמי, אחזו היהודים בנשק. רבים בוודאי האמינו באמונה שלמה שעידן הישועה המשיחית קרוב לבוא, ואילו אחרים, מפוכחים יותר, חשו שהצלחה או כישלון לא היו תלויים בהכרעת החרב בלבד.

שאלה ראויה לדיון היא, עד כמה הניאו [מנעו] תוצאות המלחמה את העולם הרומי מניסיון נוסף להשמיד את היהדות. אפשר שמרד היהודים בפיקודו של בן כוסבה [בר כוכבא], על אף מחירו היקר, השיג מטרה זו בשעה שלא עמדה בפני העם כל דרך אחרת.

(ש' אפלבאום, "מלחמת בר כוכבא ותוצאותיה", בתוך: א' רפפורט [עורך], יהודה ורומא – מרידות היהודים, עם עובד, עמ' 260)

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history